

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного
мистецтва та дизайну

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

**«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО І
ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Середня освіта «Образотворче мистецтво»

Спеціальність 014 «Середня освіта»

Спеціалізація: 014.12 «Образотворче мистецтво»

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1

від «2» вересня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва освітнього компонента	Методика викладання образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва
Викладач	Гнатюк Михайло Васильович
Контактний телефон	+380979060073
E-mail викладача	mychailo.hnatyuk@pnu.edu.ua
Формат освітнього компонента	офлайн/онлайн
Обсяг освітнього компонента	9 кредитів ЄКТС, 270 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Середа, 15.00-16.00
2. Анотація до освітнього компонента	
В процесі вивчення дисципліни студенти оволодівають теоретичними знаннями й практичними навичками з методики викладання образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та дизайну, фаховими компетентностями мистецької галузі, якими має володіти вчитель середньої загальноосвітньої школи згідно концепції Нової української школи. Методи художньо-графічного, мистецтвознавчого аналізу та моделювання освітньої діяльності сприяють формуванню світоглядних орієнтацій і компетентностей, вихованню потреб самореалізації, духовного розвитку і вдосконалення. Особливістю даного курсу є поєднання традиційного навчання образотворчого мистецтва і сучасних художньо-педагогічних технологій, форм і методів, міжпредметних зв'язків у процесі інтеграції дисциплін та засвоєння культурних цінностей, набуття естетичного досвіду учнів.	
3. Мета та цілі освітнього компонента	
Метою курсу є підготовка майбутніх вчителів образотворчого мистецтва до здійснення художньо-естетичного розвитку учнів у сучасних загальноосвітніх навчальних закладах засобами образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та художньо-творчої діяльності. Основними цілями вивчення дисципліни є: • усвідомлення студентами сутності образотворчого мистецтва та його ролі в духовному становленні особистості; • вивчення, аналіз та узагальнення методики викладання образотворчого мистецтва в історичній ретроспективі, ознайомлення з досвідом роботи кращих шкіл світу, формами і методами організації навчання, виховання та розвитку школярів; • формування і розвиток педагогічних вмінь та навичок, необхідних для ефективної організації і проведення уроків образотворчого мистецтва, а також різноманітних видів позакласних навчально-виховних заходів мистецтвознавчого плану у процесі самостійної педагогічної діяльності; • оволодіння методикою навчання учнів ЗНЗ основам образотворчої грамоти, специфікою розробки та виготовлення візуального ряду з послідовністю виконання учнями ПР в різних художніх техніках та матеріалах на основі знань з дидактики, вікової психології та власного досвіду роботи над живописними, графічними, скульптурними творами й виробами декоративно-прикладного мистецтва; • опанування основних педагогічних та мистецтвознавчих понять і відповідної термінології; набуття досвіду здійснення добору творів образотворчого мистецтва для ознайомлення та проведення бесід; • усвідомлення соціальної ролі педагога у формуванні духовної культури школяра; • виховання у студентів креативності, самостійності, формування здатності до художньо-творчої самореалізації і духовно-естетичного самовдосконалення у процесі самостійної педагогічної діяльності.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі образотворчої та освітньої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. Загальні компетентності ЗК 1. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою;	

здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні і на практиці; здатність використовувати засоби художньої виразності у сучасному полікультурному просторі.

ЗК 3. Здатність до впевненого та, водночас, критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації з різноманітних джерел.

ЗК 4. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію в загальноосвітньому процесі, працювати в команді з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного мультикультурного суспільства, діяти соціально відповідально, толерантно та коректно.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчально-виховному процесі.

Фахові компетентності

ФК 2. Володіння образотворчою грамотою на рівні, необхідному для сприймання, оцінки та створення художнього образу.

ФК 3. Здатність до практичної та оцінної художньої діяльності.

ФК 4. Здатність володіти операційною системою Windows, як засобом управління інформацією, а також видами комп'ютерної графіки, растровими графічними та векторними редакторами.

ФК 5. Здатність використання комп'ютерних технологій у процесі виконання творчих завдань.

ФК 9. Здатність до застосування в освітньому процесі сучасних художньо-педагогічних технологій.

ФК 13. Здатність застосовувати сучасні методики і освітні технології для забезпечення якості оволодіння основами образотворчості в закладах загальної середньої та позашкільної освіти з образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва, початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах з поглибленим вивченням образотворчого мистецтва.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Вміння вирішувати нестандартні проблем та завдань в галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що потребують інтегрованих знань застосування певних теорій і методів відповідної науки.

ПРН 4. Знання шляхів розширення і збагачення художньоестетичного досвіду, опанування художніми вміннями та навичками з метою повноцінної практичної художньої діяльності, підвищення професійної майстерності

ПРН 10. Уміння застосувати у професійній діяльності фундаментальні знання з комп'ютерних технологій

ПРН 11. Уміння використовувати педагогічні технології у навчально-виховному процесі; розробляти уроки та навчальні заняття відповідно до обраної технології навчання.

ПРН 12. Уміння здійснювати усний, письмовий та тестовий контроль на заняттях, планування та корекцію результатів навчання, творчого розвитку; вести облік результатів контролю знань, умінь та навичок.

5. Організація навчання

Обсяг освітнього компонента

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	70 (38; 32)
Практична робота	42 (20; 22)
Самостійна робота	158 (32; 126)

Ознаки освітнього компонента

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
6; 7	014 «Середня освіта»	3; 4	нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	прак. з-тя	сам. роб.
МОДУЛЬ 1.			
Змістовий модуль 1. З історії художньої освіти і методів навчання			
Тема 1. Образотворче мистецтво і методика як предмет вивчення: мета, завдання, нормативні документи, програми та проблеми художньої освіти.	2		
Тема 2. З історії художньої освіти і методів навчання малюнку у Західній Європі: методи навчання малюнку у Стародавньому Єгипті, Греції та Римі.	2		
Тема 3. Розвиток художньої освіти і методів навчання малюнку на українських землях від найдавніших часів: художні ремесла, будівництво храмів, іконопис, оздоблення книг в епоху Київської Русі.	2		
Тема 4. Методи навчання малюнку в епоху Відродження та погляди провідних філософів, просвітителів і педагогів (Руссо, Локк, Песталоцці, Коменський, Ушинський та ін.) про їх вплив на загальний розвиток дітей.	2		2
Тема 5. Становлення академічної системи освіти, навчання і виховання художників. Т. Шевченко – випускник художньої академії. Краківська академія мистецтв у підготовці художників Сх. Галичини та їх педагогічна діяльність.	2		2
Тема 6. Художньо-промислові школи та гімназії кін. XIX – 1 пол. XX ст. (програми і методи навчання) їх роль у розвитку дизайну та художньої освіти.	2		
Тема 7. Визначні діячі науки, культури і мистецтва (І. Франко, В. Шухевич, В. Гнатюк, А. Шептицький, І. Свенціцький, В. Кобринський та ін.) про значення художньої освіти та їх внесок в організацію шкіл та музеїв.	2		
Тема 8. Розвиток мистецької освіти і методи навчання в радянських школах та художня освіта в умовах незалежної України. Відкриття спеціальностей «Вчитель образ. м-ва», «Дизайн» і «Архітектура». Аналіз сучасних підручників і посібників з образотворчого мистецтва.	2		
Змістовий модуль 2. Теоретичні основи творчого розвитку особистості і методика навчання ОМ			
Тема 9. Сутність і проблема творчого розвитку особистості у психолого-педагогічній теорії.	2		2
Тема 10. Новітні науково-методичні підходи до проблеми творчого розвитку особистості	2		
Тема 11. Творчий процес як основа формування і розвитку цілісної творчої особистості.	2		
Тема 12. Особливості та зміст професійної підготовки вчителя, передумови творчої самореалізації	2		
Тема 13. Естетико-виховні та творчо-розвивальні можливості ОМ	2		
Тема 14. Основи методики малювання з натури, пам'яті та уяви об'ємних предметів, закономірності сприйняття, пропорції та особливості побудови. Основи лінійної і повітряної перспективи. Постановка тематичного натюрморту.	2		
Тема 15. Основи методики малювання з натури, пам'яті та уяви рослин. Конструктивні особливості різновидів квітів, кушів, дерев та передача їх у пейзажі.	2		2

Тема 16. Зміст і теоретичні відомості при вивченні архітектурної споруди, як об'єкту зображення в пейзажі. Побудова інтер'єрів та екстер'єрів, методика зображення архітектурного пейзажу		2	2
Тема 17. Анімалістичний жанр в образотворчому мистецтві: вивчення різновидів (форм і пропорцій) тварин і птахів. Конструктивні основи зображення свійських тварин (кінь, коза, верблюд, свиня), звірів (ведмідь, лев, тигр, собака, лисиця, білка, жирафа), птахів (качка, лебідь, голуб, зозуля, лелека, ворона, сова, орел, дятлик).		2	2
Тема 18. Теоретичні основи зображення портрету і фігури людини. Пропорції (голова, фігура), анатомо-фізіологічні, вікові, статеві відмінності. Особливості будови і конструкції кісток черепа та скелету. Методика малювання портрету і фігури.		2	2
Тема 19. Зміст і теоретичні відомості з методики малювання на теми та ілюстрування літературних творів дітьми молодших і старших класів. Структура уроку тематичного малювання та ілюстрування літературних творів.		2	2
Тема 20. Психолого-педагогічні і композиційні особливості образотворчої діяльності дітей молодшого віку. Періодизація розвитку малюнку дитини.	2		
Змістовий модуль 3. Методика декоративно-прикладного мистецтва			
Тема 21. Вивчення національного декоративно-ужиткового мистецтва в ЗЗСО.	2		
Тема 22. Методика вивчення українського народного орнаменту: різновиди, семантика та джерела походження (на матеріалах писанкарства).		2	2
Тема 23. Зміст і практичні навички проведення занять з аплікації та витинанки. Послідовність, способи роботи, конструктивні та художні можливості паперу.		2	2
Тема 24. Художньо-конструктивні особливості яворівської мальованої іграшки, методика виготовлення та оздоблення пташки і коника.		2	2
Тема 25. Методика вивчення гуцульської (покутської) народної кераміки (композиція плитки, тарілки, глека, дрібної пластики).		2	2
Тема 26. Зміст і теоретичні відомості проведення занять з ліплення. Послідовність занять скульптурою. Способи ліплення (конструктивний, скульптурний, комбінований). Пластичні можливості глини і пластиліну.	2		2
Тема 27. Методика декоративного малювання і художнє оформлення шкільних приміщень (техніка с. Петриківка). Візуальні засоби інформації і принципи оформлення школи. Шрифтові роботи.		2	2
Тема 28. Позакласна і позашкільна робота з ОДПМ. Форми роботи та художніх технік. Гурток – основна форма організації позакласної роботи. Виготовлення виробів з природніх матеріалів – соломи (дідух, скульптура, плетіння, інкрустація).	2		2
Тема 29. Екскурсія і музейна педагогіка, як засіб художньо-естетичного виховання дітей шкільного віку. План, завдання.		2	2
Разом за семестр:	38	20	32
МОДУЛЬ 2			
Змістовий модуль 4. Загальні питання викладання образотворчого мистецтва			
Тема 30. Образотворче мистецтво як навчальний предмет у сучасній школі. Мета і завдання курсу "Методика навчання образотворчого мистецтва".	2		

Тема 31. Методи та прийоми навчання образотворчого мистецтва в школі	2		
Тема 32. Навчальний матеріал і категорії дидактики: цілі, зміст, обсяг, структура, організаційні форми, процес	2		
Тема 33. Урок – основна форма організації навчання. Сучасний урок образотворчого мистецтва в школі	2		
Тема 34. Сутність і види професійних умінь учителів образотворчого мистецтва	2		
Тема 35. Загальні методичні рекомендації щодо викладання предметів освітньої галузі "Мистецтво"	2		
Тема 36. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання мистецької галузі у ЗЗСО	2		
Тема 37. Засади інтеграції в шкільній мистецькій освіті, її функції і принципи	2		
Тема 38. Художньо-педагогічні технології на уроках мистецтва Інноваційні педагогічні технології активізації навчання	2		
Тема 39. Технологія проєктивного моделювання уроків	2		
Тема 40. Засоби художньої виразності видів ОМ та їх місце в естетичному вихованні учнів	2	2	
Тема 41. Загальні питання корекційної педагогіки (інклюзивної освіти)	2		
Тема 42. Методики інклюзивної освіти та терапії мистецтвом		2	
Змістовий модуль 5. Викладання образотворчого мистецтва на засадах НУШ			
Тема 43. Мета мистецької освіти і головні компоненти НУШ	2	2	
Тема 44. Форми організації навчально-виховного процесу з ОМ	2		
Тема 45. Періодизація дитячої художньої творчості. Вікові особливості розвитку	2	2	
Тема 46. Психолого-педагогічні умови художньо-творчого розвитку учнів на уроках ОМ		2	
Тема 47. Види, жанри, структура уроків образотворчого мистецтва	2	2	
Тема 48. Види оцінювання навчальних досягнень школярів		2	
Тема 49. Навчальні програми і методичне забезпечення школи		2	
Тема 50. Наступність мистецької освіти та прогнозування особистісного розвитку учнів		2	
Тема 51. Ключові компетентності і базові знання в мистецькій галузі (Додаток 19)		2	
Тема 52. Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у мистецькій освітній галузі (Додаток 20)		2	
Разом за семестр:	32	22	126
Разом	70	42	158

6. Система оцінювання освітнього компонента

Загальна система оцінювання освітнього компонента	Вид контролю – екзамен. Максимальна кількість балів – 100. Практичні заняття – 10 балів, Контрольна робота – 20 балів. Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 20 балів. Екзамен – 50 балів.
Вимоги до письмових робіт	Тестові завдання – 20 балів
Практичні заняття	Максимальна оцінка – 10 балів
Умови допуску до екзаменів	Відвідування занять та виконання завдань
Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен; Форма здачі – комбінована (усна, письмова).

7. Політика освітнього компонента

1. Викладання курсу та взаємодія із здобувачем вищої освіти ґрунтуються на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням

<https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

2. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.).

3. Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 417 від 03 липня 2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf та «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf>.

4. Неформальна освіта зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна:

1. Бех І. Виховання особистості : Підручник. Київ : Либідь, 2008. 848 с.
2. Гнатюк М. В. Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво. Основи образотворчої граматики : навч.-метод. посіб. Ч. І. Івано-Франківськ : Ярина, 2016. 196 с.
3. Гнатюк М. В. Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво. Методика навчання дітей : навч.-метод. посіб. Ч. II. Івано-Франківськ : Ярина, 2017. 246 с.
4. Гнатюк М. В. Українська народна іграшка як засіб художньо-естетичного, трудового і національного виховання. *Гірська школа Українських Карпат* : наук. фах. вид-ня з пед. наук. Івано-Франківськ, 2017. № 17. С. 81-90.
5. Гнатюк М. Формування компетентності майбутніх учителів початкових класів з образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва і дизайну. *Гірська школа в умовах реформування системи освіти: компетентнісний вектор* : монографія / За наук. ред. д. п. н. Оліяр М. П.; ДВНЗ «ПНУ ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ : Супрун В. П. 2018. С. 247-260.
6. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : Підручник. 2-ге видання, доповнене. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.
7. Естетизація навчально-виховного процесу в основній школі засобами мистецтва : Методичний посібник / Комаровська О., Масол Л., Миропольська Н. та ін.; за ред. Н. Миропольської, О. Комаровської. Кіровоград : «Імекс-ЛТД», 2013. 160 с. 46.
8. Кардашов В. М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва: навч. посібн. для студентів вищ. навчальних закладів. Київ: Видав. дім «Слово», 2007. 296 с.
9. Кириченко М. А. Український народний декоративний розпис: Навч. посіб. Київ : Знання-Прес, 2006. 228 с.
10. Кириченко М. А., Кириченко І. М. Основи образотворчої граматики: Навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Вища школа, 2002. 190 с.
11. Кириченко М. А. Історія розвитку методів навчання образотворчого мистецтва в Україні (1917–1991рр.). *Мат. Міжн. наук.-метод. конференції: 1-2 квітня 2004 р.* / Уклад.

- Л. П. Макаренко, М. С. Севастюк, О. П. Симоненко. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. С.115-117.
12. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики. Колективна монографія / За заг. ред. О. Овчарук. Київ : К.І.С., 2004. 112 с.
 13. Котлярова О. О. Використання рейтингового оцінювання студентів за умов кредитно-модульної системи навчання [Електронний ресурс]. 9 с. Режим доступу до журн. :<file:///C:/Users/User/Desktop/11kooksnsn.pdf>
 14. Котова А. В., Туренко. Р. Л. Принципи організації самостійної роботи студентів та вимоги до її проведення. *Science Rise. Педагогічна освіта*. 2015. № 10(5). С. 75-77
 15. Масол Л. Загальна мистецька освіта : теорія і практика : Монографія. Київ : Промінь, 2006. 432 с
 16. Масол Л. М., Гайдамака Л.М., Белкіна Е.В. та ін. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів. Харків: Веста: Вид-во «Ранок», 2006. 256 с.
 17. Масол Л. Гайдамака Е., Белкіна Е. та ін. Методика навчання мистецтва в основній школі. Харків: ВЕСТА – Ранок, 2006. 256 с.
 18. Масол Л. Методика навчання мистецтва в основній школі. Київ: Шкільний світ, 2012. 128 с.
 19. Масол Л., Базелюк О., Комаровська О. та ін. Мистецька освіта в Україні: Розвиток творчого потенціалу в ХХІ столітті : Аналітична доповідь. Київ: Аура букс, 2012. 240 с.
 20. Масол Л.М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання. Метод. посібник. Харків, 2015. 178 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32309575.pdf>
 21. Мельник В. М. Мистецтво витинанки та аплікації: Навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. 256 с.
 22. Освітні технології : навч.-метод. посібник / За ред. О. Пехоти. Київ : А.С.К., 2002. 256 с.
 23. Падалка Г. Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ : Освіта України, 2008. 274 с.
 24. Полякова Г. А. та ін. Образотворче мистецтво, 1-7 класи. Теорія навчання, календарно-тематичне планування, основні поняття з образотворчого мистецтва: навч.-метод. посібн. для вчителів. Харків : Скорпіон, 2001. 160 с.
 25. Рашкевич Ю.М. ЄКТС та нові стандарти вищої освіти [Електронний ресурс]. 2015. Режим доступу до журн. :<http://nature.pnpu.edu.ua/pdf/EKT.pdf>
 26. Масол Л., Миропольська Н., Рагозіна В. Формування базових компетентностей учнів загальноосвітньої школи в системі інтегративної мистецької освіти: Метод. посібник для вчителя / за наук. ред. Л. Масол. Київ: Пед. думка, 2010. 232 с.

Додаткова:

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь 1997. 375 с.
2. Мистецтвознавство: Короткий тлумачний словник. Київ: Либідь, 1999. 208 с.
3. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник. Тернопіль: навч. книга – Богдан, 2003. 216 с.
4. Шмагало Р. Т. Мистецька освіта в Україні середина ХІХ – середина ХХ ст.: структурування, методологія, художні позиції. Львів : Українські технології, 2005. 528 с., 742 іл.
5. Шмагало Р. Т. Словник митців-педагогів України та з України у світі (1850 – 1950-і рр.). Львів : Українські технології, 2002. 144 с., 176 іл.

Викладач: Гнатюк Михайло Васильович,
доцент кафедри методики викладання
образотворчого і декоративно-прикладного
мистецтва та дизайну